

de goigs de to amorós o «goigs de les minyones» i per últim les corrandes de to laudatori.

A mode d'apèndix assenyalar també la presència de la confraria de l'Oració de l'Apostolat incluída en l'arxi-confraria del Sagrat Cor de Jesús. Els mòbils que orientaven les activitats de l'anomenada associació eren: la voluntat de reparar les ofenses de les que Jesucrist havia estat víctima, via oracions, treballs i obres, paral·lela-

ment a la potenciació i extensió de la pràctica de la comunió freqüent i diària.

La confraria dels Dolors també gaudí de força adeptes, especialment durant el segle XVIII segons hem pogut determinar a partir del llibre d'administració on hi consten cronològicament ordenats el nom de les dues encarregades de consignar l'economia de l'associació avalades pel sacerdot de la parròquia que desenvoluparen aquesta tasca la temporada anterior jun-

tament amb la identitat de les escollides de nova planta.

1. Extret de: FABRA, Pompeu: *Diccionari Gral. de la Llengua Catalana*, Edhasa, Barcelona 1981.

2. CAPDEVILA, Josep: *La Mare de Déu del Bon Succés i la seva Confraria*, Ed. Seráfica, Vich, 1931.

3. Arxiu Episcopal de Vic. Taverdet, St. Cristòfol, P/I 1. Roser (1595-1733).

4. AEV. Taverdet, St. Cristòfol. P/I. 2. Roser (1680-1897).

5. AMADES, Joan: *Les Diades Populars Catalanes*, Ed. Barcino, Barcelona 1949. Vol. IV, pàgs. 149-152.

Cristina SOY I AUMATELL

ELS PONTS DEL TER A LES GUILLERIES

Les preses de Sau i Susqueda han capgirat tota la vida i l'estructura d'una part d'aquesta meravellosa contrada que en diem les Guilleries. No ho retreiem pas per plànyer-nos-en, sinó a tall de simple constatació, puix que si hi ha perdut la migrada vida de les parròquies veïnes del Ter, en canvi hi ha guanyat la bellesa i el paisatge.

El Ter travessa tota la contrada, de ponent a llevant, entre Roda i el Pasteral, i en el seu llarg recorregut es trobava amb el monestir de Sant Pere de Casserres, dret com un far a l'extrem del seu penyasegat, amb la petita parròquia de Sant Vicenç de Verdors o de sa Riera, convertida fa segles en masia, i més avall amb les valls i parròquies de Sau, Querós i Susqueda.

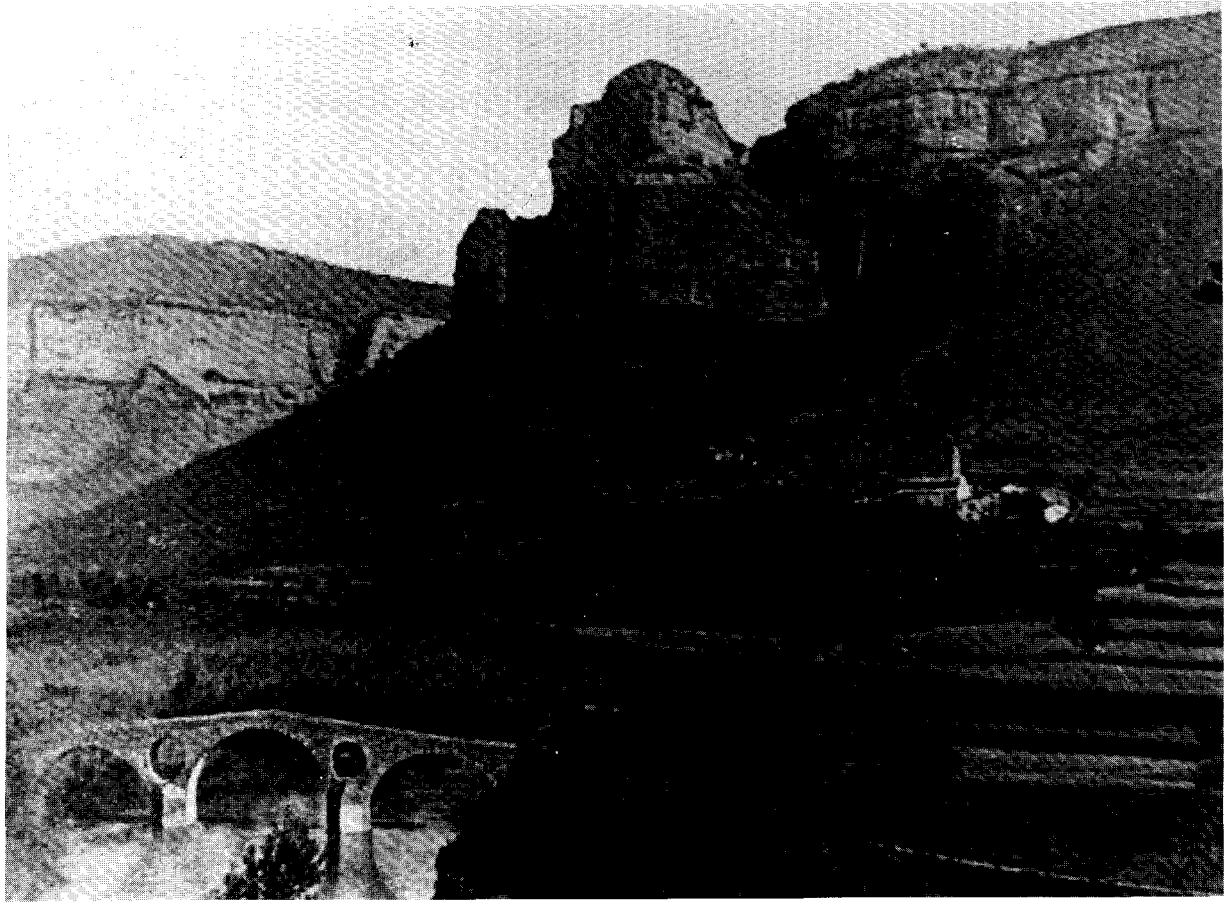
El riu Ter era el que condicionava la vida d'aquestes petites parròquies, les quals, amb més o menys ufanía, havien arribat als nostres dies. En les valls i pendents que s'esbadiaven entorn el riu s'hi desenvolupava llur agricultura i llurs pastures, i prop el Ter, ombrejats pels verns i pollanques, s'hi aixecaven els molins, abans indispensables per a la vida agrícola local. Darrerament, un d'ells s'havia convertit en una petita central elèctrica, un altre en una serradora i un tercer en una fàbrica de pipes.

Totes les antigues esglésies parroquials —a excepció del monestir de Casserres— es trobaven a la banda esquerra del riu, cercant el recer de la gran espona rocosa que formen els espadats de Taverdet, Fàbregues i el Far,

però les seves feligresies s'estenien a banda i banda del riu.

Algun dia parlarem de totes aquestes esglésies parroquials, de les quals només resta visible la de Querós, la qual, però, en el moment d'atènyer la presa de Susqueda el seu nivell màxim, es veurà inundada per quasi un metre d'alçada d'aigua; avui fixarem únicament l'atenció en els ponts que enllaçaven les esglésies de Sau, de Querós i de Susqueda amb llurs feligresies.

Els ponts de Sau, de Querós i de Susqueda eren tres obres notables d'enginyeria. Ara tots tres es troben sota les aigües de les prese i difícilment n'emergiran mai més; únicament el de Querós té la possibilitat de treure alguna vegada el seu gep de sota

l'aigua quan la presa de Susqueda estigui baixa, per trobar-se a molta distància del mur de contenció. Aquesta circumstància és la que ens esperona a evocar-los un moment de la seva tomba líquida per a retre'ls un tribut d'admiració i d'agraïment pels serveis prestats durant segles a tots els habitants de les Guilleries i als excursionistes que l'havien travessat i admirat tantes vegades.

Les fonts de les quals hem tret les notícies que ens han servit per a aquest treball s'esmentaran en el seu lloc oportú; quasi totes procedeixen dels antics arxius locals de les parròquies de les Guilleries.

Notícies primitives sobre els ponts

Les notícies més antigues sobre els ponts de les Guilleries arrenquen del segle XIV

en endavant. La contracta més antiga és la del pont de Susqueda, de l'any 1348. És que no hi havia ponts abans d'aquesta data? No ens atreviríem pas a assegurar-ho per manca d'una documentació més antiga; amb tot, consta positivament que en algun lloc com a Querós abans hi havia palanques i a Sant Pere de Casserres guals i passeres. El Ter és tan capriciós e les seves avingudes i riuades que bé es podia haver endut ponts anteriors.

El clàssic pont del Ter, esmentat per la més antiga documentació vigatana, és el pont de Roda. Per ell hi passava la *Strata francisca* o camí francès que enllaçava la nostra comarca amb el regne carolingi; aquest camí es troba amplament documentat els segles X i XI. Aquest pont del Ter es devia fer o refer entre els anys 1094 i 1097 en què hi ha llegats testamentaris

per a les obres del pont del *Tedzer* o *Tezer*¹, i es tornava a refer o a reparar cap a l'any 1368 en què es troba un altre llegat per a acabar el pont de Roda².

Sobre l'interès que tenien els monarques i governants per tal que els ponts estiguessin sempre ben aconduïts, n'hi ha una mostra en el privilegi que va atorgar el rei Joan I, en confirmació d'un altre d'anterior, en el qual concedia al Consell de la ciutat de Vic que pogués percebre el dret de barra als portals i llocs d'ambdues partides de l'esmentada ciutat amb destinació a la reparació de camins i ponts del seu terme i fins de la vegueria. Aquest privilegi fou donat des de Tortosa el 12 de desembre de 1393 i tenia vigència per espai de 30 anys des que cessà la concessió del privilegi anterior^{2bis}.

La construcció d'un pont

era en aquells temps un afer d'una màxima importància, quasi tant com la construcció d'una església; els documents dels tres ponts de les Guilleries que tot seguit extractarem ens en donaran una idea cabal.

El pont de Sau

El pont de Sant Romà de Sau, situat un xic més avall que l'església i prop la negada masia de la Riba, té la seva silueta evocada per milers de fotografies i de reproduccions fetes pels amants de la fotografia abans que les aigües el sepultessin. Era el més llarg i el de més acabada silueta dels del Ter, degut a la seva simetria i ubicació en un lloc planer.

La fotografia n'estalvia una detallada descripció. Consta de cinc arcades i quatre pilastres amb la base d'esperó i les clàssiques obertures o finestres a l'arrencament dels arcs. La seva silueta de doble pendent reflectida en el Ter, calmós i entollat a causa de la petita presa del Molí de Sau, perdura encara en la imaginació de molts excursionistes i en postals que encara es troben a la venda.

Era el pont que es trobava més sencer. Només es notaven algunes anomalies en les seves entrades, degudes a l'aiguat de 1617, i en la primera arcada. El 1924 Mn. Gudiol deia d'ell que «era quelcom malmès per haver-hi fet amb poc coneixement una arcada que fou bàrbarament destruïda durant la primera guerra civil»³. També les exigències del tràfic rodat havien enlletgit darrerament la seva perspectiva en la part

alta quan es va modificar el paviment i barana superior.

El pont de Sau es va començar cap a l'any 1390. Uns anys més tard, el 8 d'abril de 1397, es reunia la universitat de feligresos de la parròquia de Sau, composta per 11 caps de casa, sota la presidència del seu rector, a l'església de Sant Romà, per decidir sobre la manera de trobar recursos per a acabar el pont.

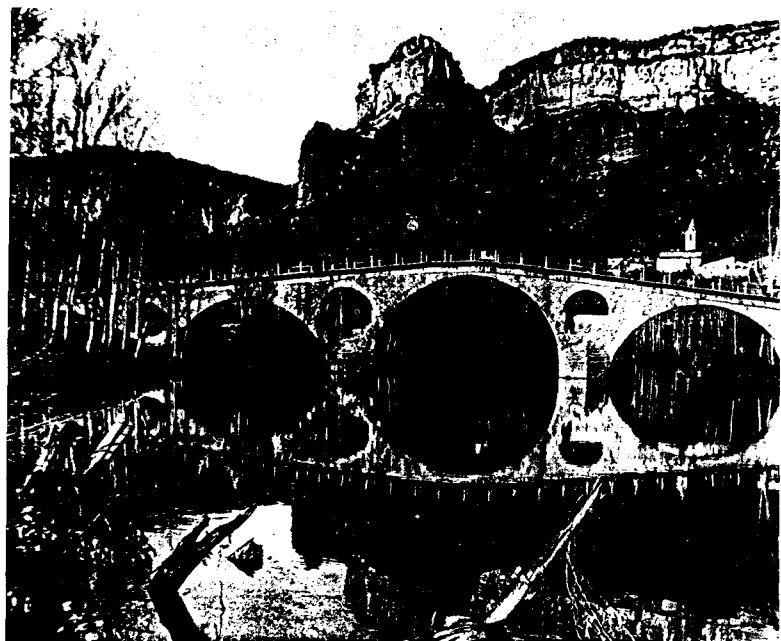
El document que ho explica, ara extraviat o perdut, es trobava a l'arxiu de Sant Romà de Sau i d'allà en va treure un extracte Mn. Gudiol, que el publica en el lloc tot just citat. Sortosament, ens n'ha pervingut una còpia sencera feta per l'arquitecte Josep M^a. Pericas, l'any 1934.

Els pobres feligresos de Sau declaren bonament que «tenen el pont començat, prop l'església predita de Sant Romà de Sau, i que no

tenen diners per a acabar-lo»; per això tots conjuntament nomenen procurador a Pere Vila, hereu de la Vila de dalt, per recollir «almoines, deixes, vots, promeses, confraries, llegats, recaptés, col·lectes, beneficis i tota classe d'altres recursos de caritat que els fidels cristians del bisbat de Vic vulguin donar-los per amor de Déu i empesos per llur pietat». Més encara, li donen facultat perquè recapti documents, privilegis i lletres d'indulgències dels bisbes de Vic i de Girona i dels prelats que vulgui a fi d'excitar els fidels a donar-los almoines.

En aquells anys tota la parròquia de Sant Romà de Sau tenia uns 15 masos, i la totalitat del seu terme, que comprenia cinc parròquies, unes 80 famílies⁴.

Un altre document de l'arxiu de Sau, ara perdut però copiat també pel Sr. Pericas, dona moltes altres substan-

El Pont de Sau.
foto: Antoni Camps.

cioses notícies sobre la construcció del pont de Sau. Es tracta de dos folis de manual, solts i sense data, en els quals consten amb tota minúcia les despeses fetes per a la seva construcció entre el dissabte dia 1 i el dimarts dia 25 d'abril d'un any desconegut. La cronologia ens diu que els únics anys en què coincidien aquestes dates eren els anys 1391, 1396, 1402 i 1413, anys que podem relacionar amb el document anterior. Forçosament ha d'ésser l'any 1396, quan es féu la primera tongada de les obres, o el 1402 quan es prendrien.

Segons aquesta relació, dirigien les obres 5 mestres de cases, Noguer, Manages, Castellet, Vilarrasa i Bonada —sembla que el director de l'obra era Noguer—; aquests mestres eren ajudats pels homes de la parròquia i d'altres de les parròquies veïnes. Per exemple, el dia 19, un dimecres, hi havia a peu d'obra tots els homes de la parròquia de Sant Romà, cinc de Tavertet i Planes del Cabrerès, i el dimarts dia 25, diada de Sant Marc, hi treballaven tots els homes de la parròquia de Sau, dotze de Susqueda i Tavertet, un de Sant Joan de Fàbregues i dos del

veïnat d'Ardola, de Vilanova de Sau; uns altres dies hi anava gent de Vilanova i d'altres llocs del veïnatge. Un dia, tots ells es dedicaren a fer palanques per a facilitar l'obra. Els parroquians de Sau feien a tots la vida, que consistia en pa, vi, carn de crestó o moltó i cansalada.

Ignorem quan es va acabar l'obra, però aquesta fou llarga i costosa com ho indica el fet que encara l'any 1412, Pere ça Riera en el seu testament, va llegar 12 diners per a l'obra del pont de Sau i 12 per al de Manlleu, que també es devia construir en aquesta època⁵.

(Continuarà)

